

DELO,

ŽIVLJENJE...

4

LETO

3

INFORMACIJSKI BILTEN TOVARNE ALPINA ŽIRI

Pred kratkim je potekla mandatna doba dosedanjemu DS. Izvoljen je nov DS, ki je že tudi prevzel vodenje podjetja. Dobro bi bilo o delu DS v pretekli mandatni dobi napisati nekaj besed, čeprav je bilo delo vseskozi javno: odprte seje članov kolektiva, objavljeni sklepi DS.

V aprilu 1962. leta je bil izvoljen DS, ki je štel 39 članov: 35 iz vrst članov kolektiva matičnega podjetja in 4 iz vrst IPM. Nekoliko pozneje so odšli trije člani v srednjo tehnično čevljarsko šolo v Kranj, tako da je bilo v času mandatne dobe na mestu, oziroma pri delu 36 članov DS. V času obstoja je imel DS 25 rednih in 4 izredne seje. Udeležba članov na sejah je bila razen nekaj primerov prav dobra. Člani so s čutom odgovornosti prihajali na seje. Neopravičenih izostankov je bilo prav malo. Če so člani bili zadržani, so se pred sejo opravičili. Tudi sodelovanje članov na sejah pri razpravah je bilo včasih, o dokaj važnih in odgovornih vprašanjih, dobro. Iznašali so dobre predloge in tudi grajali, kar so smatrali za nepravilno. Razprave so bile v večini primerov dobre in izčrpne, da so omogočale točno poznavanje vsakega vprašanja pred dokončnim sklepom. Lahko trdim, da je DS v preteklem obdobju v tem pogledu napravil korak naprej. Delo DS je kolektivno na sejah, zaradi tega pa sta tak sistem in vsebina dela izredno važna.

Na sejah je DS razpravljal in sklepal o vseh vprašanjih v okviru njegove pristojnosti: interni samoupravni predpisi, proizvodni plani, zaključni račun, plani investicij, izobraževanja in drugo.

S področja urejanja samoupravnih internih predpisov naj omenim dva pomembnejša akta: Pravilnik o delitvi osebnega dohodka v letu 1962. Z njim je DS sklenil uskladiti in odpraviti vsa nesorazmerja, ki so se pojavila in urediti vsa merila za čim pravilnejšo delitev ustvarjenega osebnega dohodka. Razvoj podjetja in nadaljna mehanizacija proizvodnje sta porajala nova delovna mesta, spreminjala pogoje dela na že obstoječih delovnih mestih. Iz teh razlogov je bila sprememba Pravilnika o delitvi osebnega dohodka nujna. K ureditvi tega je DS pristopil z najboljšim namenom in željo, odpraviti navedena nesorazmerja. Da bi si zagotovil doseg postavljenega

cilja, je DS pritegnil k sodelovanju širši krog strokovnih in vodilnih delavcev iz proizvodnje. Praksa pa je pokazala, da tak način ni bil najboljši, ker so posamezniki le preveč zagovarjali koristi poedincev ali svojih oddelkov. Posledica takega neobjektivnega nastopa je bila, da se nesorazmerja niso odpravila, ob letu še celo povečala, kar je letos ponovno narekovalo regulacijo Pravilnika o delitvi osebnih dohodkov.

Drugi, še važnejši interni samoupravni akt, ki je bil obravnavan in sprejet, je statut delovne organizacije. S statutom delovne organizacije je postavljena osnova za nadaljno izpopolnitev internih samoupravnih predpisov usklajenih z novo ustavo. Pomen statuta je poznan vsem članom kolektiva, ker se je o njem široko razpravljalo. Na osnovi statuta bodo v bodoče urejena še vsa druga področja z ustreznimi pravilniki, kateri sicer že obstojajo, a so s spremembami v našem družbenem razvoju postali cvira v nadaljnjem oblikovanju medsebojnih odnosov.

Pri vlaganju sredstev za nabavo novih osnovnih sredstev je DS sklenil nabaviti le tiste stroje in opremo, s katerimi bodo odpravljena ozka grla v proizvodnji in s katerimi se z manj truda poveča proizvodnja, za zamenjavo dotrajanih strojev ali pa zamenjavo nekaterih ključnih strojev. V pretekli mandatni dobi je DS v ta namen določil cca 30.000.000.- din in nekaj nad 3.000.000.- din za opremo. Poleg tega je bilo določenih še nadaljnjih 20.000.000.- din za nabavo strojev, katerih dobava pa še ni v celoti realizirana.

Poleg sredstev za stroje je DS določil večjo vsoto tudi za družbeni standard, za počitniško skupnost, za kuhinjo in za opremo zdravstvenega doma, oziroma zobne ambulante. V ta namen je bilo porabljenih cca Din 10.000.000.- Številke so sicer suhoparne in jih navajam samo zaradi tega, ker kažejo gospodarsko politiko, ki jo je vodil DS pri investiranju. Poleg sredstev za nabavo strojev in opreme so bila določena znatna sredstva za izboljšanje delovnih pogojev, za zadovoljevanje potreb delavcev in njih svojcev.

Nič manj važno ni vlaganje in skrb za vzgojo kadrov. To vprašanje je bilo v preteklosti zelo zanemarjeno. Že nekaj let pa DS temu posveča več pozornosti. Sprejel je letne plane izobraževanja, ki obsegajo predvsem te oblike: redno šolanje, t.j. podeljevanje stipendij na rednih šolah, izredno šolanje - srednja tehnična čevljarska šola v Kranju, seminar-

ji v lastni režiji, s koriščenjem svojih in drugih predavateljev in priučevanja na delovnem mestu.

Pri razvoju IPM je DS zavzel stališče, da je za prodajo proizvodov najsigurnejše domače tržišče z lastno prodajno organizacijo. S tega stališča je sklenil povečati IPM v skladu s porastom proizvodnje. Adaptirano je bilo več prodajalen ter nekaj na novo odprtih. Povečanju izvoza, zlasti na zapadna tržišča je posvečal vso pozornost ter sklenil povečati izvoz v enakem razmerju kot bo povečana proizvodnja, zlasti na težkem traku.

V tem sestavku sem skušal v skopih obrisih obdelati delovanje DS v pretekli mandatni dobi, politiko vodenja, ki jo je DS izvajal v svojih sklepih. Potrditev pravilnosti te politike vidim v poslovnem uspehu, ki ga je dosegel kolektiv v preteklih letih, zlasti v letu 1963, ki ga lahko smatramo kot enega najboljših v času obstoja podjetja. Z doseženimi uspehi pa se ne smemo zadovoljiti. Delati moramo še za boljši napredek. Nadaljni napredek pa je v precejšnji meri odvisen od dela novega DS. Pred njim stoji vrsta še odgovornejših nalog glede na novo usmerjenost v našem gospodarstvu, ko so predvidena večja sredstva, ki bodo v bodoče ostala delovnim kolektivom za osebne dohodke in za nadaljni razvoj.

Pred nami je postopni prehod na skrajšan delovni čas. V zvezi s tem je treba poiskati vse notranje še ne izkoriščene rezerve, da bomo ustvarili objektivne pogoje, ki bodo omogočili prehod na skrajšan delovni čas brez težjih posledic za proizvodnjo in osebne dohodke.

Na področju interne zakonodaje stoji pred novim DS veliko delo, da vskladi vrsto pravilnikov z novim statutom. Od pravilnega reševanja navedenih nalog in od pravilno postavljenega perspektivnega plana bo v marsičem odvisen razvoj podjetja. To so velike naloge pri katerih reševanju bodo člani DS potrebovali sodelovanje in pomoč vseh članov kolektiva. Sorodna podjetja so nam lahko za vzgled.

Galičič Viktor

ODKRITJE SPOMENIKA PADLIM BORCEM IN ŽRTVAM FAŠIZMA V ŽIREH

V soboto, 4. julija, so se žiri ponovno poklonile svojim dragim, ki jih danes ni več med nami. Imena pretrganih življenjskih poti, sanj, želja in hrepenenj so vklesana na kamnu spomenika, v spomin srednikom in nam vsem, zlasti pa šolski mladini, ki je obljubila, da bo varovala spomenik. Delo padlih lahko živi le v našem delu, če mi razvijamo tisto, kar so oni dosegli, za kar so dali življenja. Resnično življenje mrtvih ni v spominu živih, ampak v delu živih, v ciljih, ki si jih postavljajo in jih dosegajo. Vsa naša sedanjost je prepletena z njihovim doprinosom naši revoluciji.

Včasih vse te besede - tisočkrat nedoživeto ponavljane - izzvene kot fraza, ki nam nič ne pove. Toda pomislimo za trenutek na kateregakoli izmed padlih, na tistega, ki je živ izgorel, na talca, na umirajočega ranjenca, interniranca - živega mrliča, na njihovo željo - ž i v e t i, živeti samo še malo. Vsak trenutek življenja jim je pomenil hrepenenje po svobodi.

Vse, kar nam je ostalo od njih, so njihova imena, vklesana v spomenik, ki ponazarja njihovo borbo. Zato spomenik ni mrtva stvar. Je mesto, kjer se bomo srečavali z mrtvimi. Marsikatera mati, žena ali otrok boče prvič v življenju lahko nesli cvetje k spomeniku z mislijo, da ga nosijo za svojega dragega, katerega posmrtni ostanki ležijo neznano kje.

Jelica Diklić

KONČNO TUDI V ŽIREH SPOMENIK ŽRTVAM ZA SVOBODO

V soboto 4. julija, to je na dan borca, smo bili priča spominskim svečanostim ob odkritju spomenika vsem padlim borcem in žrtvam za svobodo v tem kraju. Ta spomenik

bo spominjal nas in še pozne rodove na težke dni borbe za svobodo, neodvisnost, enakopravnost in za pravice delovnega človeka v letih 1941 - 1945. Spominjal bo nas in naše zanamce na grozodejstva okupatorja tu doma, v zaporih, internacijah in taboriščih. Res je, da smo s postavitvijo spomenika zelo dolgo odlašali, saj je poteklo po končani vojni že

dobrih 19 let. Končno pa je kraj le dobil dostojen spomenik.

V tem članku imam namen v kratkem napisati, kako so potekale priprave, kako so se zbirala finančna sredstva in končno, kdo je spomenik izdelal in kaj predstavlja.

Že več let nazaj se je vsako leto na občnem zboru ZB NOV obravnavalo vprašanje postavitve spomenika v Žireh. Prebivalci so želeli, da bi postavili spomenik v obliki kipa, ki bi predstavljal borca, borke ali nekaj sličnega.

Predloženo je bilo že tudi nekaj variant Glavnemu odboru ZB NOV, katere pa komisija ni sprejela.

Lansko leto pa je po predhodnem razgovoru v Žireh napravil idejni ~~csnutek~~ akademski kipar tov. Stane Keržič iz Ljubljane in predložil tudi maketo za spomenik. Maketa je bila nekaj časa dana na upogled občanom. Prebivalci, ki so si maketo ogledali, so se povečini strinjali z zamislijo. Krajevni odbor ZB NOV je imenoval poseben odbor za postavitve spomenika. Po prvotnem programu naj bi bil spomenik postavljen že do 23. oktobra lanskega leta, vendar tako obširnih del ni bilo mogoče v tako kratkem času izvršiti.

Kiparska dela je napravil akademski kipar tov. Stane Keržič. Odlivanje in ostala dela pa je izvršil livar tov. Rotar Franc, Gameljne pri Ljubljani. Arhitektonsko zamisel za ureditev okolice pri spomeniku je dal ing. Sušnik, kateri je tudi nadzoroval dela.

Skupina štirih bronastih plošč predstavlja štiri liste zgodovine iz NOB: Na prvi plošči je borec s puško v roki, ki poziva ljudstvo na upor. Slika na drugi strani predstavlja materialno pomoč partizanom /Dekleta so v jerbasih prinesle hrano in čevlje/.

Druga plošča predstavlja na eni strani internacijo, na drugi strani pa talce /obešanje/. Na tretji plošči je na eni strani kurir - pionir, ki predstavlja, kako so mladi pionirji med vojno prenašali pošto in obveščali partizanske edinice o udorih ali premikih sovražnikovih enot. Druga stran pa prikazuje pomoč ranjencem in onemoglim borcem med vojno. Na četrthi plošči vidimo z ene strani moža - partizana in dečka - pionirja, ko zasajata drevo, kar simbolično prikazuje postavitve nove ljudske oblasti. Na drugi strani četrte plošče stoji vesela žena - partizanka z lovorjevim vencem v dvignjenih rokah, kar predstavlja končno priborjeno in težko pričakovano svobodo.

Spomenik je po svoji izvedbi posebnost, saj podobnega spomenika v Sloveniji še nimamo in najbrž tudi ne v sosednjih republikah.

Navajam še nekaj podatkov, koliko spomenik stane in kdo je prispeval finančna sredstva. Ti podatki niso povsem točni, ker še ni vseh računov in končni obračun še ni narejen.

Stroški:

Kiparska dela	Din	2,100.000.-
Livarska dela	"	2,890.000.-
Kamnoseška dela	"	1,200.000.-
Dela arhitekta	"	220.000.-
Zemeljska dela in betoniranje	"	<u>1,000.000.-</u>
Skupaj	Din	7,410.000.-
Vrednost prostovoljno opravljenih del znaša približno Din 450.000.- za kar se zmanjša gornji znesek.		

Dohodki:

Občinska skupščina Logatec iz proračuna	Din	3,500.000.-
ALPINA /namesto v proračun občine Logatec/	"	1,500.000.-
Zbrana sredstva od delavcev v kolektivih	"	224.000.-
Zbrana sredstva od ostalega prebivalstva v denarju in lesu	"	330.000.-
Glavni odbor ZB NOV	"	400.000.-
Okrajni odbor ZB NOV	"	300.000.-
Za prodane značke	"	213.000.-
Sindikalna podružnica ALPINA	"	100.000.-
Trgovsko podjetje KOKRA Kranj	"	50.000.-
Mizarsko podjetje Žiri	"	40.000.-
Občinski odbor ZB NOV Kranj	"	20.000.-
Prispevki članov	"	50.000.-
Železarna Jesenice /500 kg železa/	"	65.000.-
Obresti in razni drugi manjši prispevki	"	<u>28.000.-</u>
Skupaj	Din	6,820.000.-

Navedeni zneski niso povsem točni tako pri dohodkih kot pri izdatkih. Vidi pa se, da primanjkuje še manjši znesek za kritje vseh stroškov.

Poleg navedenega ima Krajevna skupnost v predračunu predvideno Din 1,000.000.- za ureditev okolice. Mišljeno je, da se uredi obcestni zid nasproti spomenika ter teren ob cesti in nad zidom do gornje poti. V gornjih podatkih tudi

niso zajeti stroški za izvedbo proslave, kakor tudi ne dohodki. Za izvedbo proslave, je prispevala občinska skupščina Logatec znaten prispevek, in pa občinska skupščina Idrija za stroške godbe 120.000.- din. Iz teh vrstic je razvidno, da to ni bilo majhno delo in da zasluži krajevna organizacija ZB NOV posebno pa njen odbor in vsi tisti, ki so na kakršen koli način prispevali k uresničitvi te zamisli, vsa zahvala. Končno se je kraj le oddolžil, čeprav na skromen način vsem tistim, ki so dali življenja za to, kar danes imamo in od česar uživamo sadove.

Večna slava žrtvam za svobodo.

Filipič Alojz

GOSPODARJENJE V PRVEM POLLETJU 1964.

Smo že v drugem polletju, pred nami so dopusti in novo poskusno prehodno obdobje k skrajšanju delavnega časa. Napraviti moramo finančni obračun I. polletja in predložiti ustrezne dokumente organom družbene kontrole.

Ne sme pa tudi mimo nas samih ta rezultat polletnega dela in zato v spodnjem sestavku podajamo sliko gospodarskega stanja koncem meseca junija. Povdarjamo pa, da podajamo samo približno stanje, ker bodo točni podatki znani šele po 20. juliju in takrat oziroma po dopustu bodo člani kolektiva lahko podrobno spoznali rezultat prve polovice leta.

V prvih šestih mesecih smo proizvedli skupaj 312.489 parov raznovrstne obutve, medtem, ko smo lansko leto v istem času proizvedli 279.497 parov. Tako se je v letošnjem letu povečala proizvodnja za 11,8 % po količini. Vrednost proizvodnje pa se je povečala v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta za 13,5 %.

Prav tako uspešna je bila v letošnjem prvem polletju prodaja. V šestih mesecih smo prodali oz. fakturirali 288.538 parov, lansko leto pa 232.945 parov, kar predstavlja 24 % povečanje v letošnjem letu. Prodaja oz. fakturirana realizacija po vrednosti pa je letos večja za 47 %. Predvsem

je treba poudariti, da je bil ravno v letošnjem letu izvoz znatno višji kot lansko leto zato je tudi celoten rezultat prodaje ugodnejši.

V letošnjem prvem polletju so tudi investicije precejšnje, saj znašajo preko 20 milijonov din. Sredstva za investicije smo črpali iz poslovnega sklada, delno pa tudi iz amortizacije, ki ne pripada poslovnemu skladu. Sredstva smo namenili za opremo in posojilo Generalexportu, prav tako za nakup opreme.

V času od 1.1. - 30.6.1964 smo brez obračuna za junij izplačali že skupaj 274,664.358.- din brutto osebnih dohodkov.

Konec junija letos je bilo v našem podjetju povprečno 863 zaposlenih dočim pa v istem času lansko leto 839 oseb.

Na osnovi teh skopih podatkov je mogoče ugotoviti, da smo dokaj uspešno zaključili polletno poslovanje. Seveda smo zgornje podatke nanizali le približno, toda kljub temu naj kolektiv z isto vnemo nadaljuje s svojim delom in uspeh prav gotovo ne bo izostal.

Izidor Rejc

SODELOVANJE S PODJETJEM "ČEVLJAR" GORENJA VAS.

Več ali manj je znano vsem članom kolektiva, da smo ustvarili v preteklih letih razmeroma tesno poslovno sodelovanje z obrtnim čevljarским podjetjem v Gorenji vasi. S prehodom s pretežno ročno na pretežno strojno izdelavo obutve v zadnjih letih, smo občutno povečali zmogljivosti montažnih oddelkov, medtem, ko smo zmogljivosti pri krojevalnicah in prešivalnicah povečavali več ali manj le s povečevanjem delavcev v teh oddelkih. Kljub prizadevanjem, nismo popolnoma uspeli uskladiti izdelovanje gornjih delov z montažami, kar je večkrat povzročalo resne težave, posebno zastoje v proizvodnji. Pomanjkanje gornjih delov je predstavljalo ozko grlo naše proizvodnje. V takih razmerah se je samo po sebi ponujalo sodelovanje "ČEVLJARJA" iz Gorenje vasi, ki je izdeloval gornje dele in ki je imel nekaj prostih zmogljivosti.

./.

Kljub določenim težavam, te so bile predvsem v tem, da nam naš kooperant ni mogel vedno izdelati dogovorjenih količin, je sodelovanje potekalo v obojestransko zadovoljstvo in po dobrih poslovnih načelih.

V zadnjem času pa je kolektiv tega podjetja prišel do spoznanja, da kot samostojno podjetje nima kdo ve kakšne perspektive. Zaradi tega se je po daljših razpravah in razgovorih na referendumu odločil z veliko večino, da se priključi k našemu podjetju.

O priključitvi je že razpravljala Delavski svet našega podjetja, končno pa bo tudi naš kolektiv o tem odločal na referendumu.

Ni nobenega dvoma, da se bo tudi naš kolektiv z veliko večino odločil za priključitev tega podjetja, ker to narekujejo predvsem gospodarske koristi obeh podjetij. Naše prodajne možnosti so precej večje kot so naše proizvodne zmogljivosti. Neprimerno več naših izdelkov bi lahko prodali v naših trgovinah, pa tudi izvozili bi lahko precej več. Proizvodnje nismo mogli povečati prav zaradi pomanjkanja gornjih delov odnosno zaradi pomanjkanja primernih delavcev v kraju.

Dosedanje podjetje "ČEVLJAR" bi postal posebna ekonomska enota našega podjetja z enakimi pravicami in dolžnostmi, kot jih imajo druge ekonomske enote podjetja, izdelovalci pa bi še naprej le gornje dele čevljev. V svojem obratu bi zaradi tega lahko pojačali montažne oddelke in s tem znatno dvignili proizvodnjo. To pa je naš cilj in koristno tako za oba kolektiva, kakor tudi za skupnost.

Upamo, da bo tako prišlo do še tesnejše povezave med tema dvema kolektivoma in da bodo težave, ki nastajajo zunaj kolektivov in ki zavirajo tako združitev, ki je gospodarsko in družbeno popolnoma upravičena, kmalu premagane.

Šuler Peter

NAGRADE SO RAZDELJENE

V zadnji številki našega lista smo obljubili, da bomo objavili izid tekmovanja mladinskih aktivov za dvig produktivnosti. Ker smo tekmovali tudi mi, bo gotovo marsikaterga zanimalo, kdo je bil nagrajen in kašen uspeh je dosegel naš aktiv.

1. Prvo mesto in prva nagrada je bila podeljena aktivu ZMS. Strojne tovarne Trbovlje, televizor v vrednosti 207.000.- dinarjev. Podelitev nagrade je bila utemeljena s tem, da je aktiv s svojimi predlogi omogočil podjetju 50 milijonov brutto prihranka v enem letu.
2. Druga nagrada, televizor v vrednosti 175.000.- dinarjev je bila podeljena mladinskemu aktivu v obratu ISKRE na Otočah.
3. Tretje mesto so dosegli mladinci aktiva tovarne SAVA iz Kranja in to radiogramofon v vrednosti 80.000.-dinarjev.

Ostali vrstni red je bil sledeči:

četrto mesto je dosegla mladinska organizacija Litostroja, peto mesto mladinski aktiv ALPINE iz Žirov, šesto mesto pa mladinski aktiv tovarne koles ROG iz Ljubljane.

Nagrajeni so bili tudi posamezniki, ki so se udeležili tekmovanja.

Prvo nagrado je dobil Tone Avsenik, ki je zaposlen v obratu ISKRA v Otočah in sicer primo "Pretis", v vrednosti 290.000.- dinarjev

Drugo nagrado je prejel Štefan Kovač iz Strojne tovarne v Trbovljah, moped v vrednosti 218.000.- dinarjev.

Tretjo nagrado, kolo znamke ROG, je prejela Mubi Cvetka iz mladinskega aktiva ISKRA Kranj.

Na tem tekmovanju je sodelovalo 42 mladinskih aktivov. Peto mesto, ki ga je dosegel naš mladinski aktiv, pomeni vsekakor lep uspeh. Prav lahko bi se potegovali tudi za višje mesto in eno od nagrad, če bi se v večjem številu in z večjim prizadevanjem vključili v to tekmovanje. Kljub temu pa upam, da kolektiva nismo razočarali in da smo po svoje prispevali k afirmaciji naše delovne organizacije.

Jože Bogataj

NOVOSTI IZ PIRMASENSA.

Pirmasens je mesto čevljarske industrije, saj se je v tem mestu skoncentriralo 250 čevljarskih tovarn in več tovarn za izdelavo čevljarskih strojev in ostalih pritisklin, potrebnih čevljarski industriji. Ta koncentracija čevljarske industrije je razlog, da se ravno v tem mestu vrši vsake tri leta svetovna razstava čevljarske industrije.

Največ razstavljalcev je domačih, poleg teh pa so zelo močno zastopane industrije iz Francije, Italije, Avstrije in Velike Britanije.

Razstavljalci razlagajo in nudijo stroje, orodje in ostale naprave za čevljarsko industrijo. Poleg tega so razstavljeni tudi vsi osnovni in pomožni materiali, kakor tudi za čevlje.

Omenili bomo le najzanimivejše stroje, materiale, modele in ostale izdelave čevljev, katere smo ob tej priliki videli.

Zelo se izpopolnjujejo stroji za cvikanje konic, sicer vsaka tovarna na svoj način, vsi pa stremijo za tem, da bi vsak stroj nacvikal gornje dele čim dalj proti zgibu t.j. da bi odpadlo čim več dodatnega dela s cvikanjem stranic. Nadaljne izpopolnitve so bile izvršene za cvikanje usnje z občutljivo barvo na vročino in drgnjenje, zato škarje ne podrgnejo usnja na konici, temveč iste navlečejo golenice le preko roba notranjke, med tem ko golenice navlečemo preko kopita samo s kleščami.

Za oblikovanje petnega dela po vstavi opetnikov so bili razstavljeni hidravlični stroji, kateri petni del pred cvikanjem dobro predoblikujejo. Efekt tega dela je znatno boljši kakor na našem stroju.

Proizvajalci strojev so se prilagodili potrebam čevljarske industrije tudi pri izdelavi škornjev. Ti so namreč postali moderni povsod. V ta namen so preuredili več strojev, in sicer: za cvikanje opetja, stiskanje podplatov, pritrjevanje peta in druge.

Posebna novost, ki je v zadnjih letih prodrila iz Amerike v Evropo, je montažna izdelava čevljev. Podplati se pred namestitvijo dokončno obdelajo - rezkajo, barvajo in polirajo ter na to prilepijo na čevlje. Ta način izdelave je primeren za večjo serijsko izdelavo in ima veliko prednost, ker je cenejši, razen tega pa pri obdelavi podplatov ne roniramo gornjega usnja. Razstavljeni stroji so bili dveh vrst in sicer za posamično obdelavo podplatov ali notranjkov, kakor tudi za skupinsko - veliko serijsko obdelavo, kjer se obdeluje istočasno po 20 parov podplatov.

Tovarna šivalnih strojev PFAFF nas je tudi ob tej priliki presenetila z novimi, zelo praktičnimi stroji. Med ostalimi smo videli tudi stroje, kateri se daje z menjavanjem raznih delov in vodil uporabljati za različne operacije. Ta vrsta strojev je posebej zanimiva za naše podjetje zaradi česče menjave modelov. Posebej omenimo desno-ročni stroj z napravami za obrobno šivanje z nožem ali brez noža in za prišivanje raznih obrob. Nadalje dvoigelné šivalne stroje z odstopom igle 0,8 mm z aparatom za povlačenje nitk ali brez njega. Iz popolnjeni so tudi stroji za všivanje podloge "kantirke", ki imajo poglobljene nože in napravo za vklapljanje noža.

Klasično vulkanizacijo na osnovi kavčuka postopoma spodrinjajo PVC materiali - plastične mase, katere se vbrizgavajo pod velikim pritiskom v modele. Na sejmu je bilo v pogonu več strojev za vulkanizacijo na osnovi kavčuka, kakor tudi z vbrizgavanjem plastičnih mas. Smučarski čevlji se izdelujejo že po obeh načinih in se zelo hitro uveljavljajo na tržišču. Pri tej izdelavi se gornji deli navikajo kakor za zbito izdelavo, medtem ko spodnji del čevlja direktno privulkanizirajo na gornji del. Te naprave so zelo drage in se splačajo le pri večjih količinah.

Glede materialov gre razvoj naprej pri uporabi nadomestkov usnja. V čevljih inozemske proizvodnje je manj usnja, kakor v naših proizvodih, kajti ti proizvajalci imajo na razpolago vse mogoče materiale, ki nadomeščajo usnje. Posebna zanimivost je bilo umetno gornje usnje, tako dobro imitirano, da se pri gotovih čevljih skoraj ne razlikuje od pravega usnja.

Ta novost je prišla v Evropo iz Amerike in ima vsled nižje cene, enostavnejšega krojenja in enake debeline precejšnjo prednost od pravega usnja. Na razstavi ni manjkalo tudi imitacij tjulénove kože za izdelavo moških čevljev, kateri so zadnje čase zelo moderni.

Opazili smo, da naša proizvodnja ne zaostaja za nemško modo. Fazone kopit so slične našim, le za otroško obutev imajo bolj praktično pol-okroglo obliko. Barvne kombinacije niso kontrastne, razen črno-bele, katera je ostala še v modi. Lak usnje se uporablja le še kot kombinacija in je v upadanju, medtem ko so razni prešanci in antilopi še vedno moderni. Vrtane salonke zamenjujejo salonke iz mrežastega materiala. Salonke imajo spredaj raven izrez, na straneh pa so globoko odprte. Moderni so tudi nartni jezički in diskretni okrasji v obliki manjših gumbov ali ozkih pentelj. Tanke pete pri salónkah se opuščajo. Športni čevlji so v nartu višje zaprti in okrašeni le z grobejšimi okrasnimi šivi. Opažati je, da v modi prevladuje, vsaj v Nemčiji, praktičnost in udobnost.

Pri ogledu dveh tovarn obutve smo opazili isto kot na razstavi t.j. večja uporaba umetnih materialov in čimveč takšnih okrasov, s katerimi z manj dela dosežejo primerno efikastnost izdelka. Zelo veliko skrb posvečajo finišanju in adžustiranju obutve. Za doseg visoke storilnosti uporabljajo razne pripomočke, skrbijo, da ima delavec vse pripravljeno na delovnem mestu, nasprotno pa od delavcev kljub brzini zahtevajo veliko natančnost. Iz razgovorov smo izvedeli, da so zelo redki primeri kjer bi bilo potrebno vračati polizdelke nazaj v popravilo. Režijske stroške znižujejo na ta način, da zmanjšujejo število neproduktivnih ljudi s samo kontrolo in natančnostjo vseh delavcev.

V tem članku so na kratko omenjene najvažnejše novosti, katere smo videli na sejmu v Pirmasensu z namenom, da bi o tem informirali kolektiv. Nekaterе novosti so prav zanimive in vredne podrobnejše razprave.

Franc Gantar

KAKŠNE ČEVLJE NOSIJO V ZAHODNI NEMČIJI?

Na vprašanje ni lahko odgovoriti, ker v milijonskem mestu vidiš tisoče modelov obutve raznih oblik in barv in pogostokrat je težko ugotoviti, če je desen sprejet na tržišču kot masovni izdelek, kot jalov poskus uvajanja novih modnih tendenc ali pa kot odprodajna vrsta iz prejšnjih sezon. Kljub taki raznolikosti obutve v izložbah in na nogah potrošnikov, bom skušal bralcem prikazati nekaj značilnosti in modnih novosti, ki sem jih pred nedavnim videl v Münchnu.

MOŠKA OBUTEV je v glavnem solidna ter so se odražali predvsem naslednji tipi :

- a/ Lahek moški salonski čevelj iz črnega telečjega boksa v strogo koničasti obliki. Včasih je tak čevelj kombiniran s prešancem izrazitih desenov (slično kakor naš art. 6521), ali pa v celoti iz močno poudarjenega prešanega usnja. Kroj je navadno pariški ("bezec") in le redkokdaj derby.
- b/ Masovnejši je športni tip moškega polčevlja na nekoliko širši polokrogli fazoni z izrazito ploščato konico. Široka fazona italjanskega porekla v Zahodni Nemčiji ni bila masovno sprejeta. Ta tip čevlja ima običajno podplatni rob z ozkim, gostim zobčanjem ali pa z močnejšim in redkejšim zbbčanjem, medtem ko so podplatni vložki (vulsti) manj pogosti in markantni kakor v prejšnjih letih. Nekatere golenice prevladujejo gladki modeli ali pa modeli z malimi okraski. Poudarek modela torej ni v razčlenjenosti in obdelavi golenice, temveč v fazoni in predvsem v kvalitetnem finižu. Masovno se uporablja anilinski boks raznih pastelnih nians rjavkastih tonov, v manjših količinah pa velur kapucinsko rjave ali pa karamelno rjavkasto drap barve. Za vsakodnevno uporabo je na izbiro širok asortiman pletenih čevljev od svetlejše do temnejše rjave barve.
- c/ Skoraj vsi modeli moških sandal imajo preoblečen izoblikovan notranjik relativno široke oblike.

Material je sličen kakor pri zgoraj omenjenem športnem tipu, golenice pa so v sličnih izvedbah kakor jugoslovanske californija sandale. Zanimivo je, da se gornje usnje svetlih nians ne uporablja niti pri odprtih sandalah.

ŽENSKA OBUTEV je kakor po navadi izredno raznovrstna, polna krentorskih fantazij in modnih poskusov. Tudi to grupo skušajmo radi lažjega pregleda razvrstiti v tri skupine:

- a/ Galanterke so še vedno v izrazito koničasti obliki, vendar z nekoliko nižjo in močnejšo peto. Uvaja se širši izrez ter povišan nartni jezik. Salonke so redke, nekaj več vrst je bilo opaziti v kombinaciji boksa z lakom in antilopa z lakom, pretežna količina pa je iz finega gladkega boksa, medtem ko se prešano usnje v tej skupini ne uporablja. Poleg črne in bele barve skušajo uvajati tudi razne nianse drap in rjavkaste barve v komercialnih nazivih champagner, sahara, mirabelle, brunette itd. Kovinski okraski in dekorativne mašne so v celoti odpadle.
- b/ Letna salonka je bila v tem času najmočnejše zastopana in to skoraj izključno bele barve. Modni poskusi zgoraj omenjenih rjavkastih in drap tonov se na nogah potrošnic še niso videli v večjih količinah. Pete so visoke 4 do 6 cm, običajnih klasičnih, nekoliko močnejših oblik, medtem ko je spodrezana peta Louis XV. iz mode. V manjših količinah uporabljajo folijasto peto v imitaciji usnjenih medpetnikov. Vrtana salonka je na odmiku, pač pa se masovno nosijo pletene salonke ali pa salonke z večjimi neregularnimi izrezi v vidu širših zaobljenih paščkov. Ta tip pa se že približuje sandali z odprto ali zaprto opetnico, toda z zaprto konico.
- c/ Damske sandale imajo pete različnih višin, od klasičnih oblik v višini 4 do 6 cm, preko prirezanih, ovalnih in diabelo (mambo) do nizkih sandalnih. V srednji peti so običajno bele barve, pri

nižjih petah pa prihajajo v polni meri do izraza razne svetlejše pastelne barve boksa in delno tudi velurja. Lak usnje se za sandale ne uporablja. V vseh večjih izložbah je bilo opaziti nov tip damskih sandal italjanskega porekla, pod nazivom "Cleopatra". Izdelane so iz nepodloženega močnejšega anilinskega boksa v raznih beš in rjavkastih tonih. Po vsej površini golenice in delno tudi po notranjku imajo izrazite suhe odtise raznih egipčanskih vzorcev. Konica je poševno prirezana, peta pa je ovalna, nižja diablo, prirezana in le redkokdaj sandalna.

Tudi pri OTROŠKI OBUTVI je bilo opaziti veliko izbiro solidnih enostavnejših krojev. Dekliški spomladanski čevlji ima v glavnem nartni pašček, fantovski čevlji in sandali pa so sličnih oblik kakor moški deseni. Fazona je skoraj povsod polokrogla, brez izrazitih tendenc. Pri manjših veličinah se uporablja tudi lak usnje. Moška in ženska obutev je redkokdaj v barvnih kombinacijah, medtem ko je precejšen del otroške obutve dvobarven, (črno-belo, črno-rdeča itd.)

Jože Gantar

VPRAŠANJA - PREDLOGI - PRIPOMBE - ODGOVORI

Tovariš odgovorni urednik!

Takrat, ko sem na seji Delavskega sveta odločno poki-mal; dene naj se napis in še kaj na streho tovarne, nisem niti vedel koliko bo to zahtevalo denarja. Oni večer pa, ko se je jelo svetiti raz strehe mi je padlo v glavo, da ta svečava le ni tako poceni. Bi hoteli prosim, na svetlo spraviti stroške vsega tega. Že v naprej - hvala!

Sitnež

Odgovor: Računi še niso vsi skupaj, vendar tudi mi že mižikamo kot mižikata črki l in i na strehi. V bodoče dobro premislite predno prikimate!

Dragi urednik!

Lani sem bil v Umagu na dopustu. Letos pa ne bom šel tja zaradi tega, ker ni plaža niti toliko urejena, da bi varno prišel iz morja. Ves potolčen po nogah nisem mogel imeti kratkih hlač še dva meseca po tem. Pozimi so bile pa še dolge premalo tople. Če hočete mene pa tudi mnoge druge spraviti v Umag, napravite dober dohod v morje in iz njega. To se zdi bi ne stalo toliko denarja. Če se vam predlog ne zdi umesten ga ni treba objaviti, sicer bi pa zelo rad prebral vaše mnenje o tem.

Odgovor: Kar se tiče vaših nog je res, da jih marsikdo rad pogleda in zato pazite nanje. Plaža se sedaj urejuje in je že varna, predvsem pa ne glejte okrog sebe, ko greste v vodo in iz vode.

Tovariš urednik!

Se vam zdi, da je sedanji tarifni pravilnik dosti boljši in pravičnejši od dosedanjega? Za odgovor prosim pesimist.

Odgovor: Zdi se nam, da smo tarifni pravilnik spremenili in popravili z namenom, da bo boljši in pravičnejši. V praksi pa se še ni imel prilike izkazati in počakajte še kratek čas.

Uredniku!

Tole bi pa jaz rada vedela: kako, da se je tako malo članov kolektiva prijavilo za počitnice v naši počitniški skupnosti v Umagu. Kaj je to res visoka oziroma povišana cena ali je naveličanost enega kraja. Če to veste, povejte mi prosim!

Plavalca

Odgovor: Hišice v Umagu so zasedene do konca avgusta. Tudi ceno počitniškemu penzionu je sklep DS o regresu znatno znižal. Torej, naveličanosti ni !

KAJ PRINESE NAM POLETJE

Pomladni čar odšel je proč,
ko k nam zavel je veter vroč,
po svoje čuti vsak od nas,
da tu je spet poletja čas.

Na travniku se kmet poti,
ko svoje si seno suši
in toče se boji ta čas,
ko žito že prehaja v klas.

Poletno sonce blagi čar,
v njem uživa vsaka stvar,
mladina v vodi pleše twist,
in revmo greje penzionist.

V večerih toplih mladi par,
ko že vznemirja nas komar,
na rendez-vous se svoj poda,
ljubezen vročo šepeta.

Močno poletja čuti žar,
kdor v tovarni služ'denar,
ko tam v vročini se poti,
oddiha si močno želi.

Zdaj kmalu bode srečen vsak,
prestopil spet tovarne prag,
in na oddih se bo podal,
da novih bo moči nabral.

Mnoge vabijo planine,
da naužijejo se njih niline,
spet druge mika klima blaga
nam že znanega Umaga.

Naj kamorkoli kdo že gre,
veselo naj mu bo srce,
nabere novih naj moči,
ko konec bo dopustnih dni.

ŽAKELJ TONI

K R I Ž A N K A

VODORAVNO: 1. vrsta usnja; 8. pri-pomoček pri izdelavi usnja; 15. opa-zuje; 16. varuh domačega ognjišča pri starih Rimljanih; 17. žensko ime; 18. mehko vita preja; 20. glasbilo; 21. kraj na Gorenjskem; 24. zev (dva vokala skupaj); 25. zaimek; 26. ravs; 27. majhno okonce; 29. ožina na Malaki; 30. pritrdilnica; 31. sončna svetloba; 32. Red; 34. nemški predlog; 35. krinka; 36. verovanje; 38. rastlina, ki je bila upodobljena na korintskih stebrih; 40. apisi; 41. strojilo; 43. svaja; 44. znani ti-rolski slikar (Lienz); 46. dišavna rastlina; 48. amoreti; 49. začetnici največjega sl. pisatelja; 50. nota iz solmizacije; 51. pogan; 52. živ-ljenska tekočina; 53. satovje; 54. dobiti; 55. znamka avtomobila; 56. nemška socialist. pisateljica (1858- 1934.).

NAVPIČNO: 1. tekočina v ustih; 2. žensko ime; 3. pogorje na Kreti; 4. predlog; 5. ilovica; 6. veznik (čeprav); 7. umetnost, znanje lat. 8. mlečni izdelek; 9. panj, na ka-terem se seka; 10. majhna praska; 11. začetnici pisatelja Bajk in povesti o Gorjancih; 12. vrsta usnja; 13. nestrokovnjak; 14. del pohištva; 15. vrsta živali?; 19. moško ime; 21. plemstvo (naslov); 22. mazila, ki se rabijo pri izdelavi čevlja (kapice); 23. doda-tek, pritliklina; 26. skopljenec; 28. stopica; 31. priimek znanega kirurga Lj. bol.; 33. eskimska bluza; 35. duhovnik starih Medov (čarodej); 36. ime urednice na-šega glasila; 37. prebivavci lur-čije; 39. lenuhi pri čebelah; 41. log; 42. neumen; 45. brinovec; 46. primorski vzklik; 47. vrsta.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE:

VODORAVNO: 1. Dardanele, 9. Miro Cerar, 17. atentat, 18. kra, 20. imovina, 21. resor, 22. Absalom, 25. lakaj, 26. Ike, 27. IC, 29. ta, 30. AMD, 3. dejanje, 35. nebo, 37. IT, 38. ZAR, 39. peki, 40. psovati, 42. la, 43. njiva, 45. trava, 46. KP, 48. Irma, 49.

VSEBINA

Delavski svet-potekla mandatna doba	1
Odkritje spomenika padlim borcem in žrtvam fašizma	4
Končno tudi v Žireh spomenik žrtvam za svobodo	4...
Gospodarjenje v prvem polletju	7
Sodelovanje s podjetjem "Čevljar" Gorenja vas	8
Nagrade so razdeljene	10
Novosti iz Pirmasensa	11
Kakšne čevlje nosijo v Zahodni Nemčiji	14
Vprašanja-predlogi - odgovori	16
Kaj prinese nam polletje	18
Križanka	19

Izdaja komite ZMS ALPINA Žiri. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik
Majda Trček, odgovorni urednik Peter Šuler. Založila ALPINA tovarna
Čevljev, Žiri.

Žiri-julij 1964